

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 2297
Tarih: 21.06.2016

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye'nin mültecilere yönelik kapsamlı bir iltica sistemini oluşturması ve öncelikle 1951 Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşmesi'ne koymuş olduğu coğrafi çekinceyi acilen kaldırması gerekmektedir. Bu bağlamda mültecilerin temel sorun alanlarına dair araştırmanın yapılması, mülteci kadınların ve çocukların karşı karşıya kaldıkları şiddetin boyutlarının ortaya konması, kapsamlı ve uluslararası mülteci hukuku çerçevesinde bir mülteci politikasının oluşturulması amacıyla çözüm önerilerinin çıkarılması için Anayasa'nın 98'inci İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince bir meclis araştırma komisyonu kurulması için gereğini arz ve teklif ederiz.

Çağlar DEMİREL

HDP Grup Başkanvekili

Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Dünyada yaşanan krizler ve çatışmalı süreçlerin sonucunda 60 milyondan fazla insan yurdundan göç etmek zorunda kalmış, 23 milyon insan ise mülteci olarak yaşamak zorunda bırakılmıştır. Türkiye, başta Suriye olmak üzere farklı ülkelerden aldığı göçle birlikte 3 milyon mültecinin yaşadığı en büyük mülteci nüfusuna sahip ülke olmuştur. 2011 yılından itibaren Suriye'de iç savaşın başlamasıyla, göç kitlesel bir şekilde gerçekleşmektedir. Bu duruma hazırlıksız yakalanan Türkiye bazı yasal düzenlemeler ve iyileştirmeler yapsa da bir iltica sistemi ve mülteci politikasından yoksun olduğu bir gerçektir. Ayrıca AFAD gibi doğal afetle mücadelede görevlendirilmiş ve bu denli çetrefilli bir sorunu yönetme konusunda yeterli olamayacak bir kurumla mültecilere yönelik uygulamalar gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

Ancak dar kapsamlı ve hukuksal zemini oluşturulmamış bu politikalar sonucu mültecilerin en temel yaşam hakkı yanı sıra barınma, sağlık, eğitim gibi alanlarda sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır.

Türkiye’de resmi verilere göre 2016 yılı itibariyle 2 milyon 742 bin Suriyeli mülteci geçici koruma kapsamında bulunmaktadır. Bu nüfusun sadece 260 bini AFAD tarafından yönetilen kamplarda barınmaktadır. Mülteci nüfusunun %90’ından fazlası şehirlerde ve büyük bölümü de yoksulluk içerisinde hayatta kalmaya çalışmaktadır.

Türkiye, Birleşmiş Milletler’in 1951 Mültecilerin Hukuki Durumuna dair Sözleşme’ne koymuş olduğu coğrafi çekinceyi kaldırmadığı için asıl göçün yoğun olduğu Suriye, Afganistan gibi ülkelerden gelen mültecileri statüsüz bırakmaktadır. Mültecilerin statüsüz bırakılması, temel mülteci haklarını kullanamamalarıyla sonuçlanmaktadır. Devletin hukuksal olarak mültecilerin haklarını tam olarak güvence altına almaması, çoğu zaman gündelik yaşamda mültecilere yönelik şiddetin, nefret söyleminin ve emek sömürüsünün üretilmesine zemin sunmaktadır. Ek olarak, mültecilerin geçici olarak kalacakları Geri Gönderme Merkezleri bir tür cezaevi uygulamasına dönebilmektedir. Mülteci alanında çalışan STK’lar, 1 milyon göçmen işçinin güvencesiz bir şekilde çalıştırıldığını ve bunların büyük çoğunluğunu çocukların oluşturduğunu raporlamaktadır.

Diğer yandan statüsüzlük ve bir gelecek güvencesi ve ümidi olmayan mülteciler yaşamlarını geçici bir anlayışla sürdürebilmektedir. Türkiye’de güvenli bir yaşama sahip olamayacağını düşünen ve Avrupa’ya iltica etmek isteyen mültecilerin sayısı ise son bir yılda 900 bini bulmuştur, ancak yüzlerce mülteci denizde ölüme mahkum edilmiştir. Diğer yandan “açık kapı politikası”ndan vazgeçilmesiyle birlikte sınır dışı edilen mültecilerin insan kaçakçılarının ellerine bırakıldığı ve sınırda hak ihlallerine uğradığı bilinmektedir.

Bu zamana kadar ciddi bir toplumsal birlikte yaşam ve uyum politikalarının geliştirilememesi, içeride mülteci sorunu için şeffaf ve katılımcı bir tartışma ortamı yaratılmaması mülteciler ve yerel halk arasında kutuplaşmaya davet çıkarmaktadır. Nasıl seçildiği bilinmeyen bölgelere mülteciler için kamp alanları kurulması yerel halkın görüş ve onayı alınmadığı için tepkilere neden olmaktadır. Savaşlardan en çok etkilenen mülteci kadınlar kamp dışında her türlü şiddete karşı korumasız kalmakta, emek ve cinsel sömürüye açık bir şekilde yaşamak zorunda kalmaktadır. Yaklaşık 300 bin mültecilerin yaşadığı AFAD kamplarında çocuklara yönelik istismar ve kadına yönelik şiddet gibi durumların yaşandığı sıkça kamuoyuna yansımaktadır. Ancak AFAD’a bağlı kamplar sivil toplum örgütlerinin denetimine ve bağımsız heyetlerin gözlemine açılmadığı için yeterince bilgi ve araştırma yapılamamaktadır.

Türkiye’nin mültecilere yönelik bir iltica sistemini oluşturması ve ilk adımı olarak da 1951 Sözleşmesine koymuş olduğu coğrafi çekinceyi acilen kaldırması gerekmektedir. Bu bağlamda mültecilerin temel sorun alanlarına dair bir araştırmanın yapılması, mülteci kadınların ve çocukların karşı karşıya kaldıkları şiddetin boyutlarının ortaya konması, kapsamlı ve uluslararası mülteci hukuku çerçevesinde bir mülteci politikasının oluşturulması amacıyla çözüm önerilerinin çıkarılması için bir meclis araştırma komisyonu açılmasını öneriyoruz.